LIITE 7. KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOKOHTEET

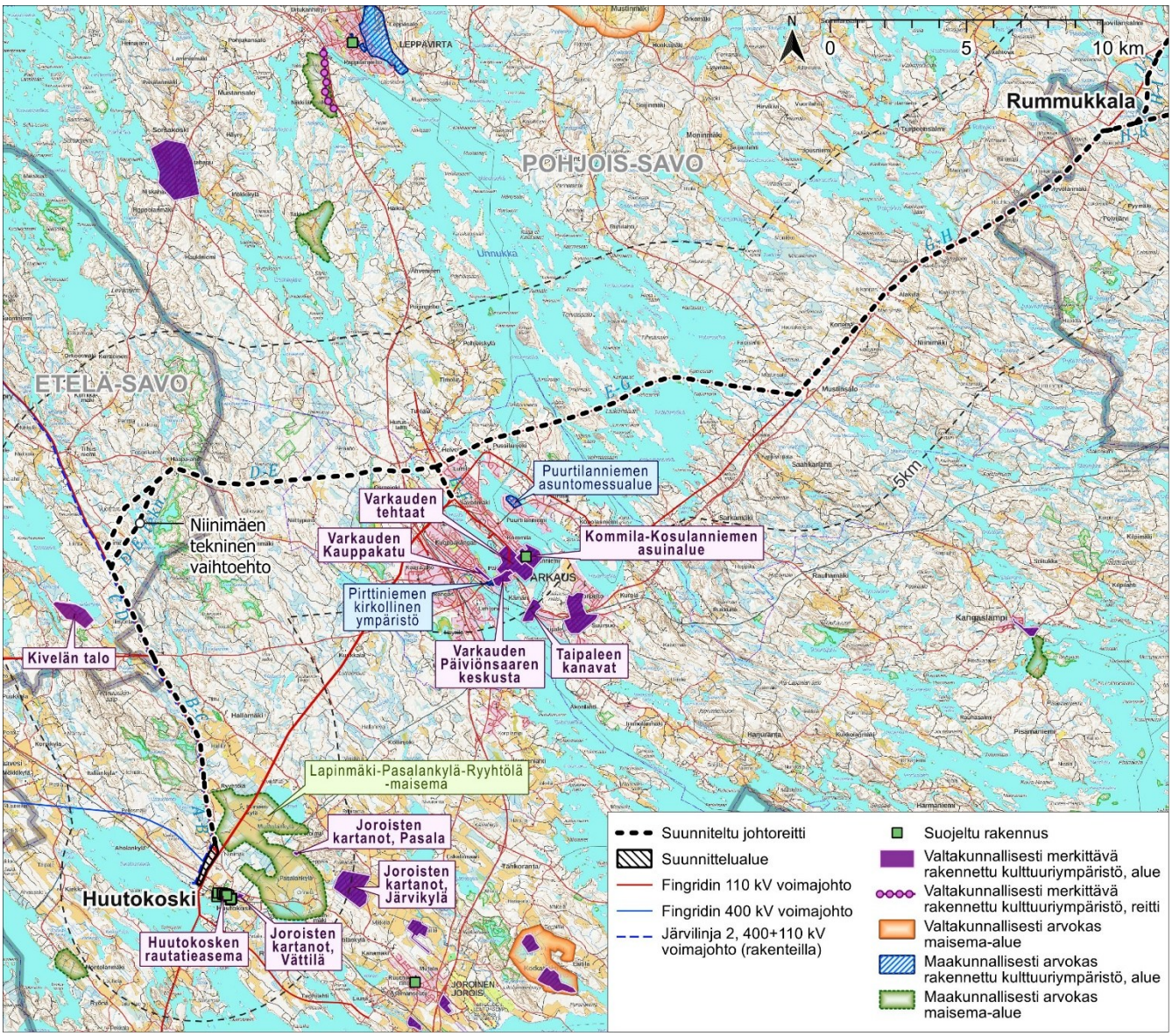
Seuraavassa taulukossa (Taulukko 1) ja kartoilla (Kuva 1 - Kuva 3) on esitetty kaikki voimajohtohankkeen tarkastelualueella noin viiden kilometrin säteellä olevat valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön kohteet. Kohteet on esitetty kartoilla jaksoittain.

Taulukoihin on merkitty ne kohteet, joille alustavan tarkastelun perusteella on arvioitu aiheutuvan mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia. Näiden arvokohteiden kuvaukset sekä alustava herkkyysarvio on esitetty seuraavissa luvuissa. Herkkyysarvio perustuu Liitteessä 5 esitettyihin maiseman ja kulttuuriympäristön monitavoitearvioinnin kriteeristöön (IMPERIA).

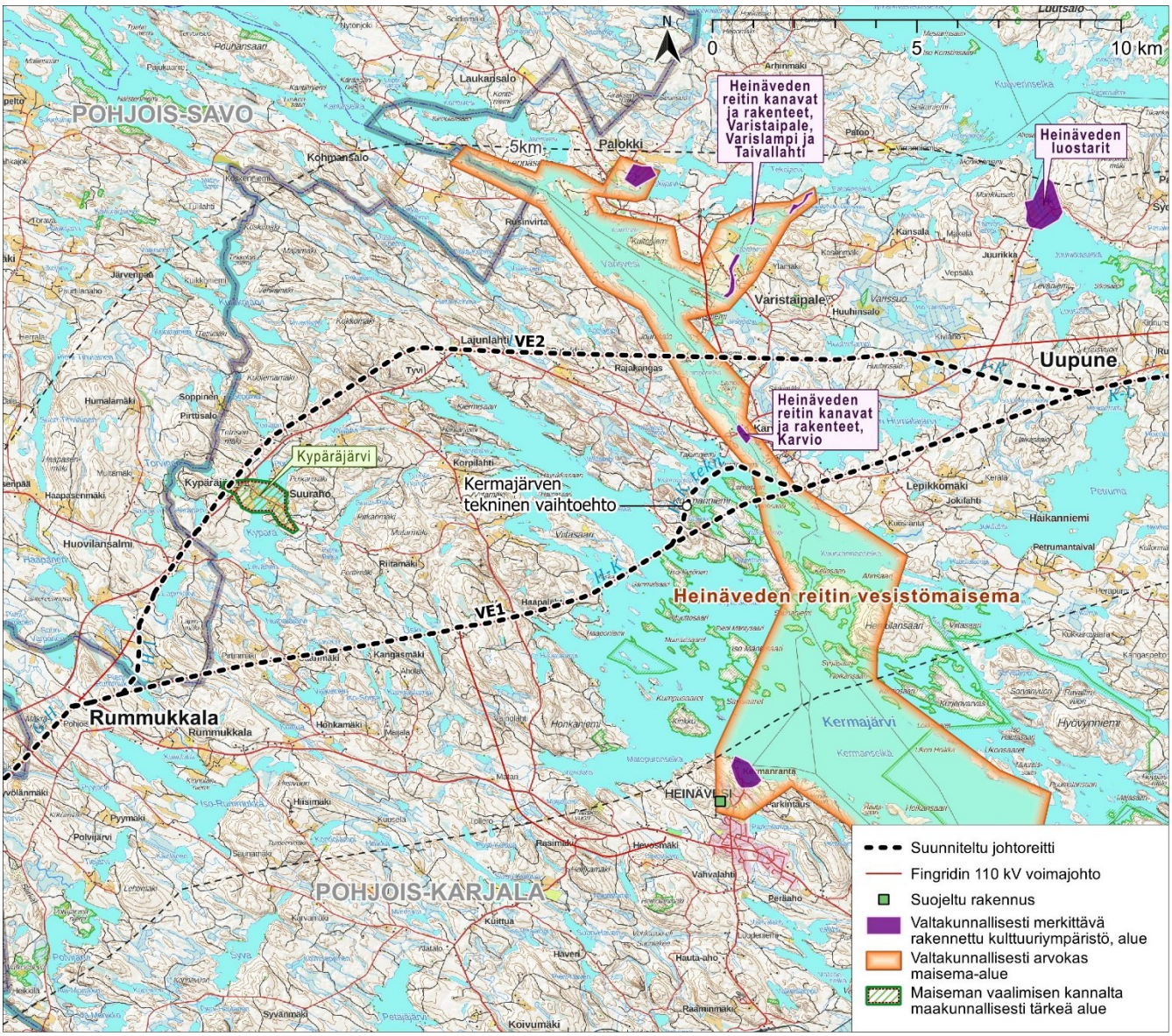
Taulukko 1. Maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kannalta arvokkaaksi luokitellut kohteet voimajohtoreitin tarkastelualueella jaksoilla 1-3 (VAMA 2021 = Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue; RKY = Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö; rp = suojeltu rakennusperintökohde; mama = Maakunnallisesti arvokas maisema-alue; mrky = Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö)

Kohdenimi	Valtakunnallisesti merkittävä	Maakunnallisesti merkittävä	Etäisyys johdon keskilinjasta, m	Mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia
Jakso 1 Huutokosken sähköasema – Rummukkala				
Huutokosken rautatieasema	RKY / rp		1 780	ei
Joroisten kartanot, Vättilä	RKY		1 940	ei
Joroisten kartanot, Pasala	RKY		2 870	ei
Joroisten kartanot, Järvikylä			4 640	ei
Lapinmäki – Pasalankylä – Ryyhtölä -maisema		mama	90	kyllä
Kivelän talo	RKY		1 370	ei
Varkauden tehtaat	RKY		2 700	ei
Varkauden kauppakatu	RKY		2 730	ei
Pirttiniemen kirkollinen ympäristö		mrky	3 350	ei
Varkauden Päiviönsaaren keskusta	RKY		3 390	ei
Taipaleen kanavat	RKY		4 760	ei
Kommila – Kosulanniemen asuinalue	RKY		3 130	ei
Puurtilanniemen asuntomessualue		mrky	2 200	ei
Jakso 2 Rummukkala – Uupune				
Kypäräjärvi		mama	johtoalueella (VE2) 3 000 (VE1)	kyllä
Heinäveden reitin vesistömaisema	VAMA 2021, Kansallismaisema		johtoalueella (VE1, VE2, Kermajärven tek.vaiht.)	Kyllä
Heinäveden reitin kanavat ja rakenteet, Karvio	RKY		1 390 (VE1) 1 620 (VE2) 560 (Kermajärven tek.vaiht.)	Kyllä

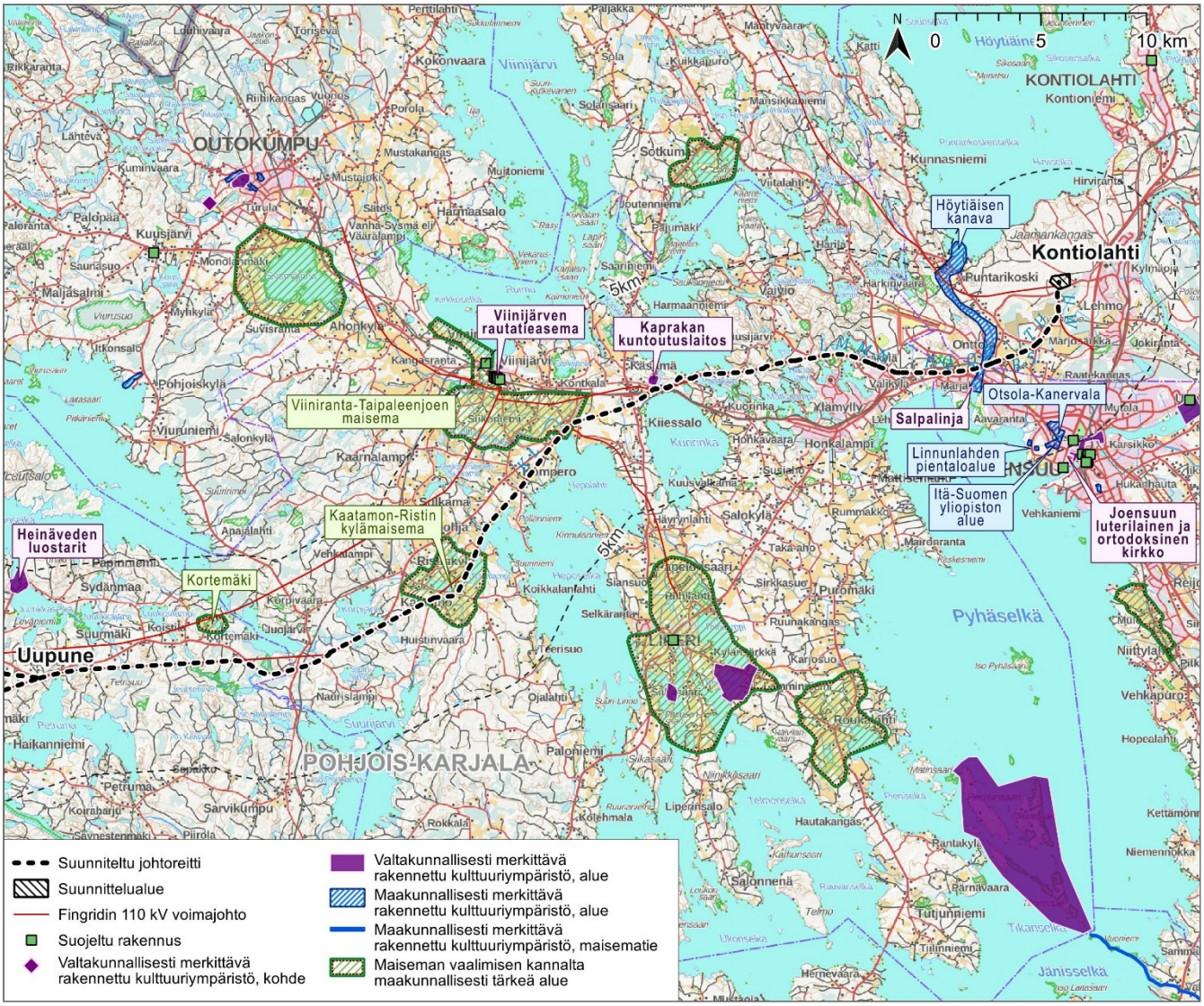
Kohdenimi	Valtakunnallisesti merkittävä	Maakunnallisesti merkittävä	Etäisyys johdon keskilinjasta, m	Mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia
Heinäveden reitin kanavat ja rakenteet, Varistaipale, Varislampi ja Taivallahti	RKY		1 450 (VE1) 5 000 (VE2) 4 130 (Kermajärven tek.vaiht.)	ei
Heinäveden luostarit, Lintula	RKY		4 100 (VE1)	ei
Heinäveden luostarit, Uusi Valamo	RKY		3 840 (VE1) 4 110 (VE2)	tarkistetaan maastossa
Jakso 3 Uupune – Kontiolahden sähköasema				
Kortemäki		mama	1 340	kyllä
Kaatamon–Ristin kylämaisema		mama	johtoalueella	kyllä
Viiniranta–Taipaleenjoen maisema		mama	johtoalueella	kyllä
Viinijärven rautatieasema	RKY / rp		3 810	ei
Kaprakan kuntoutuslaitos	RKY		160	kyllä
Salpalinja	RKY		800	ei
Höytiäisen kanava		mrky	johtoalueella	kyllä
Linnunlahden pientaloalue		mrky	4 000	ei
Itä-Suomen yliopiston alue		mrky	4 420	ei
Otsola–Kanervala			3 550	ei
Joensuun luterilainen ja ortodoksinen kirkko	RKY / rp		4 680	ei
Joensuun rantapuistovyöhyke	RKY		4 930	ei

Kuva 1. Arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt voimajohtoreitin tarkastelualueella jaksolla 1.

Kuva 2. Arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt voimajohtoreitin tarkastelualueella jaksolla 2.

Kuva 3. Arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt voimajohtoreitin tarkastelualueella jaksolla 3.

Kohdekuvaukset: Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Suomessa on 186 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Ne ovat maaseutumme edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Alueet on valittu valtioneuvoston periaatepäätöksellä 18.11.2021. Periaatepäätös pohjautuu vuosien 2010–2021 suoritettujen inventointien tuloksiin (VAMA 2021). VAMA 2021 korvaa valtioneuvoston 5.1.1995 periaatepäätöksen mukaisen aiemman inventoinnin. Se vastaa myös Euroopan neuvoston maisemayleissopimuksen (2000/2006) tavoitteisiin (Ympäristöministeriö 2022).

Huutokoski-Kontiolahti voimajohtohankkeen mahdollisella vaikutusalueella on yksi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (VAMA 2021). Kohteen tiedot ja kuvaus perustuvat Pohjois-Karjalan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointiraporttiin (Ympäristöministeriö 2021).

Heinävedenreitin vesistömaisema

Heinäveden reitin maisema-alueen rajaus seurailee Heinäveden vesireittiä noin 70 kilometrin matkan Heinäveden Palokista Savonlinnan Oraviin. Pienipiirteisen eteläsavolaisen järvimaiseman halki kulkeva reitti muodostuu useista kanavien, salmien ja kapeikkojen kautta toisiinsa liittyneistä järvistä. Maisema-alueen suurimpia järviä ovat Kermajärvi ja Ruokovesi.

Reitin maisemakuvaa luonnehtivat lähes luonnontilaiset vesistö- ja ranta-alueet, joita jaksottavat pienimuotoiset rakennetut alueet, kuten kanavat, pienet taajamat, yksittäistilat viljelyksineen sekä harvat huvilat. Asutusta ja vesimaisemaa ympäröivät laajat havupuuvaltaiset metsät. Maisema on suurien korkeuserojen vuoksi hyvin vaihtelevaa. Sokkeloisesta yleiskuvasta huolimatta alueella hahmottuu kallioperän luode-kaakkosuuntautuneisuus, jota monet alueen saaret, niemet ja poukamat noudattavat.

Heinäveden reitin varressa ja sen läheisyydessä on runsaasti esihistoriallisen ajan jäänteitä, jotka osoittavat ihmisten käyttäneen vesireittiä kulkuväylänä ja kala-apajana jo kivikaudella. Reittivesien ranta-alueiden kiinteä asuttaminen on alkanut viimeistään 1500-luvun loppupuolella. Asutus oli aluksi erittäin harvaa, mutta 1700-luvun lopulta alkaen isojako, suurten tilojen ositukset ja aktiivinen kaskeaminen kiihdyttivät asutuksen leviämistä. Heinäveden reitin merkitys sisävesiväylänä kasvoi huomattavaksi 1800- ja 1900-lukujen taitteessa, jolloin reittivesiä alettiin kanavoida ja perata talouselämän tarpeiden mukaisesti.

Maisema-alueella on melko vähän asutusta. Tiheintä asutus on Kermajärven ympäristössä, Heinäveden kirkonkylässä ja Varistaipaleella. Alueen laajimmat yhtenäiset peltoalat sijaitsevat Varisjärven tuntumassa, Säynelahden länsirannalla ja Hevonlahden ympärillä. Vähäisestä maataloudesta huolimatta alueella on useita heinätalouden ja laiduntamisen synnyttämiä perinnebiotooppikohteita. Heinäveden reitin maisemahistorian uusin kerros on rannoille tai rantojen läheisyyteen syntynyt nuori loma-asutus, jossa näkyy myös ympärivuotisen virkistysasumisen piirteitä. Heinäveden reitti on myös erittäin suosittua ja maineikasta matkailualuetta, jonka maisemat ovat vakiintuneet osaksi suomalaista maisemakuvastoa jo 1900-luvun alkuvuosikymmenillä.

Arvotus: Heinäveden reitti on laaja ja maisemallisesti ainutlaatuinen sisävesireitti. Alueella yhdistyvät arvokkaat liikenne- ja teollisuushistorialliset muistomerkit sekä merkittävät luontoarvot. Heinäveden reitti on lähes luonnontilaista järvimaisemaa, jossa ihmisen jäljet rajoittuvat pääasiassa historiallisiin kanava-alueisiin sekä pienipiirteisiin kylä- ja viljelymaisemiin. Alueen maisema on muuttunut viime vuosikymmeninä vain vähän, ja muutos on ollut pienimittakaavaista. Heinäveden reitti on yksi Suomen 27 kansallismaisemasta.

Herkkyys: ***Suuri / Erittäin suuri***

Kohdekuvaukset: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) on valtakunnallinen inventointi, johon valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan Suomen rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Kohteet käsittävät yleensä laajempia kokonaisuuksia kuin yksittäisiä rakennuksia ja voivat ulottua jopa yli kuntarajojen.

Huutokoski-Kontiolahti voimajohtohankkeen mahdollisella vaikutusalueella on kaksi valtakunnallisesti merkittävää rakennetun kulttuuriympäristön kohdetta. Kohteiden tiedot ja kuvaukset on tarkistettu Museoviraston ylläpitämästä kulttuuriympäristöjä koskevasta palveluikkunasta (Museovirasto 2026).

Heinäveden reitin kanavat ja rakenteet, Karvio

Heinäveden reitti ulottuu Savonlinnasta Heinäveden kirkonkylän kautta Kermajärven yli Palokkiin ja edelleen Kuopioon. Vaihtelevaan järvimaisemaan sisältyy arvokkaita kanavakokonaisuuksia, vanhoja asutusmaisemia, uiton muistomerkkejä ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita huviloita.

Reitin kanavia ovat Kerman sulkukanava, Vihovuonteen sulkukanava, Vääräkosken avokanava, Pilpan sulkukanava, Karvion sulkukanava ja pohjoisimpina Juojärven reitillä Varistaipaleen ja Taivallahden sulkukanavat ja niiden välinen Varislammen avokanava.

Voimajohtohankkeen mahdollisella vaikutusalueella oleva Karvion sulkukanava on reitin kanavista vanhin. Kanavaa ympäröi laaja puisto. Kanavanvartijan talo ja muut rakennukset on purettu. Kanava on säilynyt alkuperäisissä mitoissa ja sitä ei ole laajennettu vastaamaan nykyajan ja uiton vaatimuksia. Lähellä kanavaa, maanteiden risteyksessä on vanha Karvion kievari.

Arvotus: Heinäveden reitti on maisemallisesti monipuolisimpia sisävesiliikenteen reittejä ja siihen liittyy monia arvokkaita liikenne- ja teollisuushistoriallisia muistomerkkejä. Heinäveden reitti on yksi Suomen kansallismaisemista. Karvion sulkukanava on reitin kanavista vanhin ja se on säilyttänyt osittain historialliset piirteensä.

Herkkyys: ***Suuri***

Heinäveden luostarit, Uusi Valamo

Heinävesi oli luovutetulle alueelle jääneiden karjalaisten luostarien uusi sijaintikunta. Laatokan saaressa olevan Valamon luostarin toiminta siirtyi 1940 Papinniemen maatilalle ja Lintulan naisluostari Kivennavalta 1946 Palokin Koskijärven tilalle.

Uuden Valamon Papinniemen päärakennus on vuodelta 1929, ja pienemmät asuinrakennukset, aitat ja makasiinit muodostavat neliömäisen miespihan. Myös ensimmäinen kirkko, kellotapuli ja vanha munkkila ovat miespihan reunalla. Viereistä pihaa, entistä karjapihaa, reunustavat entiset talousrakennukset, jotka ovat majoitus- ja ravintolakäytössä. Pihapiirien ulkopuolella ovat Kristuksen kirkastumisen kirkko 1975–1976, asuntolarakennus sekä 1980-luvulla rakennetut kulttuurikeskus ja hotellirakennus. Uuden Valamon luostariin kuuluu myös hautausmaa ja maatila Juurikkasalmen rannalla.

Arvotus: Heinäveden Lintulan ja Uuden Valamon luostarit ovat historiallisesti nuoria, mutta ne edustavat vuosisataista Laatokan Karjalan luostariperinnettä uusilla asuinsijoillaan.

Herkkyys: ***Kohtalainen***

Kaprakan kuntoutuslaitos

Liperin Käsämän kylässä sijaitsevan oppilaitoksen eri työsalit, asunnot ja yhteistilat on ryhmitelty kaavamaista laitosratkaisua välttäen itsenäisiksi yksiköiksi harjun laelle. Arkkitehti Viljo Revell on sijoittanut tuberkuloottisten sotainvalidien kuntoutusta ja uudelleenkoulutusta varten suunnitellun oppilaitoksen rakennukset taidokkaasti pohjoiskarjalalaiseen harjumaisemaan. Matalat rakennukset lomittuvat väljästi sen mäntykangasmaastoon. Vilpoloiden ja lepoterassien tilasarjat ja katokset liittävät rakennukset harjun etelärinteen luonnonmaisemaan.

Korkealle harjun laelle sijoittuva rakennusryhmä on hahmoltaan korostetun vaakasuuntainen. Sementtitiilikattojen voimakkaat räystäslinjat ulottuvat pitkälle matalien ulkoseinien vaaleiden, rapattujen pintojen yli. Yksinkertaisten rakenteiden ja karkean viimeistelyn vastapainona harkitut puurakenteet ja luonnonkiven käyttö sekä ennen muuta rakennusten sisä- ja ulkotilojen luonteva toisiinsa lomittuminen luovat laadukkaan ja monipuolisen ympäristön. Laitos kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernin arkkitehtuurin merkkiteosvalikoimaan.

Arvotus: Kaprakan kuntoutuslaitoksen rakennusryhmä on esimerkki aineellisesti niukkana jälleenrakennuskauden aikana luodusta laadukkaasta arkkitehtuurista. Rakennusryhmät liittyvät luontevasti toisiinsa sekä ympäröivän harjurinteen luonnonmaisemaan.

Herkkyys: ***Suuri***

Kohdekuvaukset: Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja merkittävät kulttuuriympäristöt

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt ovat asiantuntijaviranomaisten määrittelemiä, tyypillisesti maakunnallista ominaisluonnetta ja maakunnallisia erityispiirteitä ilmentäviä alueita tai kohteita. Tässä työssä huomioidut maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt pohjautuvat seuraaviin Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntakaavojen aluerajauksiin ja taustaselvityksiin:

- Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihe (energia ja maisemat). (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2025)
- Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihe. Liite 3. Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kohdekortit. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2025)
- Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, Heinäveden osa-alue. Kaavaselostus, liiteosio. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2023)
- Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaihe. (Pohjois-Savon liitto 2024)
- Pohjois-Savon kulttuuriympäristöselvitys osa 2. (Pohjois-Savon liitto 2011)
- Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava. (Etelä-Savon liitto 2016) *sekä;*
- Maakunnan parhaat maisemat, osa 2. Etelä-Savon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2011–2013. (Etelä-Savon ELY-keskus, Lahdenvesi-Korhonen, L. 2013)

Huutokoski-Kontiolahti voimajohtohankkeen tarkastelualueella on useita maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Kohteiden tiedot ja kuvaukset perustuvat maakuntakaavassa ja inventointiraporteissa esitettyihin aluekuvauksiin.

Lapinmäki – Pasalankylä – Ryyhtölä -maisema

Lapinmäki-Pasalankylä-Ryyhtölän maisema-aluetta luonnehtii kokonaisuutena laaja, avoin viljelyalue. Pasalankylä-Mustolan kylän maisemakuva on melko tasaista viljelysalaa, mitä reunavyöhykkeet ja tilat puustoineen pilkkovat. Pieksämäki-Joroinen -maantien varressa Lapinmäen rinteillä on laajasta peltoaukeasta poikkeava vaihteleva, pienipiirteinen viljelysmaisema, jossa pellot ja laitumet nousevat Jokijärven rannasta mäen rinteille. Kylätie yhdistää niitä tilakeskuksia, jotka sijoittuvat peltoaukean reunalle. Peltojen keskellä on vain joitakin pihoja ja yksittäisiä latoja. Laajalla peltoaukealla on pääosin vähän puita, kylätien varressa on yksittäisiä varttuneita maisemapuita, Tilojen pihapiirejä reunustavat kookkaat puuryhmät tai pensasaidat. Alueen reunavyöhykkeet ovat paikoin reheviä pajukoita.

Alueella on pysyvän asutuksesta merkkejä jo 1300-luvulta. Asutus on vakiintunut 1600-luvulla, jolloin viljelysten raivaaminen nykyisille paikoilleen on alkanut. Maisema-alueella sijaitsevat kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Pasala sekä Huutokosken ruukin rauniot. Pasalaa lukuun ottamatta suurin osa muista tiloista on perustettu 1920-luvulla torpparien itsenäistymisen seurauksena ja 1940-luvulla siirtolaisten asutustoiminnan seurauksena.

Arvotus: Etelä- ja Pohjois-Savon maakunnassa harvinainen, mutta Joroisten alueella yleisesti esiintyvä laaja ja tasainen viljelyalue, jonka ytimen muodostaa pitkään viljellyt kartanon pellot ja jota on laajennettu raivaamalla monta kertaa 1900-luvun kuluessa. Yhtenäisenä säilynyt kulttuurimaisemakokonaisuus.

Herkkyys: ***Kohtalainen***

Kypäräjärvi

Kypäräjärven maisema-alue sijaitsee Varkaus-Joensuu -maantien varressa, Kypärän ja Porkan välisellä ranta-alueella. Alueen pellot on raivattu Ukonvuoren kaakkoisrinteelle ja Porkanmäen juurella olevalle rantatasanteelle, jotka muodostavat kannaksen järvien väliin. Kylätie erkanee valtatieltä ja kulkee peltoaukeiden läpi. Ympäröivät mäet ovat kallioisia ja metsäisiä. Kylätieltä aukeaa näkymiä, joita hallitsevat pellot. Peltoaukealla on useita pihapiirejä. Rakennusten joukossa on perinteisiä talonpoikaistaloja monine puisine talousrakennuksineen. Pihaistutuksina on joitakin pihakuusia sekä kuusi- ja koivurivejä. Kypäräjärven maisema-alue on ollut asuttua jo 1500-luvulla ja se on Heinäveden vanhimpia.

Arvotus: Pohjois-Savon järviseudun, Pohjois-Karjalan järviseudun ja Suur-Saimaan seudun raja-alueen mäki- ja järvimaisema, jonka kulttuuripiirteet kertovat kaski- ja peltoviljelystä sekä pitkäaikaisesta asutuksesta. Yhtenäisenä säilynyt kulttuurimaisemakokonaisuus.

Herkkyys: ***Kohtalainen***

Kortemäki

Kortemäki sijaitsee lähellä Varkaus-Joensuu -maantietä Juojärven rannan tuntumassa, Kortelammen molemmin puolin. Peltoaukea on raivattu korkean moreenimäen laelle. Kylätie kiertää mäen laen tuntumassa ja pienet talot ja niiden pihapiirit muodostavat kehän ylärinteelle. Maisemakuvassa on vaaramaisuutta ja voimakkaita korkeuseroja. Runsaat havumetsät muodostavat eheät kehykset kylän ympärille. Mäen laelta on järvinäkymiä. Pisin on näkymä itään Kortelammen yli vastarannalla sijaitsevalle peltoaukealle. Horisontissa näkyvät Juojärven Pölläsenlahti sekä Pohjois-Karjalan mäet. Kortemäen laen loivemmat osat ovat viljeltyjä ja laidunnettuja. Pihapiirit ovat avoimia. Mäen rinteellä on metsälaidunta.

Arvotus: Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan järviseutujen raja-alueen edustava viljely- ja asutusmaisema, jolle ovat tyypillisiä pitkät näkymät ympäröivään mäkimaastoon, järvimaisema ja pienipiirteiset loivemmille rinteenosille raivatut pelto- ja laidunalueet useine pienine talouskeskuksineen.

Kortemäki ja muutaman tilan muodostama viljelyaukea Kortelammen itäpuolella on avoin ja tasapainoisen kokonaisuus.

Herkkyys: ***Kohtalainen***

Kaatamon–Ristin kylämaisema

Kaatamon ja Ristin kyläalue on maisematilallisesti ehjä ja topografialtaan ja maankäyttömuodoiltaan vaihteleva. Maiseman kauneus ja viehättävyys perustuu Risti- ja Rikinlammen ympäröivään kumpuilevaan maastoon ja kylää reunustaviin harju- ja moreeniselänteisiin. Kaatamon kylä on asutettu 1600-luvun alkupuolella. Vanhin asutus sijoittui Ristilammen ympärille. Rakennuskanta on vaihtelevaa, mutta sisältää jonkin verran huomionarvoisia kohteita. Useista pihapiireistä löytyy komeita kivinavettoja. Seudullisesti arvokkaita rakennusperintökohteita ovat Ristin-Kaatamon kansakoulu vuodelta 1897 ja Pöllälänmäki, joka on harmaa hirsirakennusten pihapiiri 1800-luvun alusta.

Arvotus: Kaatamon ja Ristinkylän ydinalue on säilynyt pääosin perinteisessä asussaan. Maatalous ja varsinkin lypsykarjatalous on elinvoimaista. Kylätoiminta on myös aktiivista. Maisemakuvaltaan eheä kulttuurimaisemakokonaisuus.

Herkkyys: ***Kohtalainen / suuri***

Viiniranta–Taipaleenjoen maisema

Viinijärven ympäristö on Pohjois-Karjalan vanhimpia asutettuja alueita. Taipaleenjoki jakaa Viinijärven etelärannan vanhimman asutuksen kahteen kylään. Länsipuolinen Viiniranta on maakunnan tyyppipuhtain rantanauhakylä. Itärannalla sijaitsee Taipaleen ortodoksinen kirkonkylä, joka muodostui 1500–1600-luvuilla. Taipaleen asuintalot sijaitsevat parvena Taipaleenjoen ja Pyttylammen välillä. Viinijärven ortodoksinen kirkko (1906) on jugend-vaikutteinen, mutta kirkossa esiintyy useita muitakin tyylillisiä vaikutteita, kuten uusrenessanssia ja perinteisestä ortodoksisesta kirkkoarkkitehtuuria. Muita maakunnallisesti merkittävistä rakennusperintökohteita alueella ovat muun muassa kirkkoherran virasto ja Piirolan tilan rakennukset.

Taipaleenjokilaaksossa on Liperin tasankojen viljelymaisema edustavimmillaan. Alueella sijaitsee Siikakosken vesivoiman ääreen kehittynyt vanha teollisuusmiljöö. 1800-luvulla Siikakosken myllyn ympäristö oli maakunnallisestikin merkittävä teollisuustaajama ja alueelle perustettiin saha ja kutomo. Viinijärveä on laskettu puolitoista metriä perkaamalla toistuvasti Taipaleenjoen koskia. Höytiäisen laskun 1859 myötä sen vedet alkoivat virrata Höytiäisen kanavaa pitkin Pyhäselkään, ja Taipaleenjoki entisenä laskuuomana menetti arvonsa vesivoiman tuottajana. Nykyisin Siikakosken alueen menneisyydestä kertovat enää ruismylly sekä joki- ja kanavarakenteiden rauniot. Kivisillan kaarista jäljellä on kaksi.

Arvotus: Maisema-alueella on vahva kulttuurihistoriallinen tausta, joka antaa edustavan kuvan maakunnan asutushistoriasta, ortodoksisen kulttuurin ja teollisen kehittymisen merkeistä Viinirannan-Taipaleenjoen maisemissa. Alue edustaa myös Liperin keskeisiä maanviljelysseutuja.

Herkkyys: ***Kohtalainen / suuri***